

Mfv.I.10.904/2011/7.

A Kúria a dr. Bajnai Gábor ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Nagy Dorottya jogtanácsos által képviselt alperes ellen rendkívüli felmondás jogellenességének megállapítása és nem vagyoni kártérítés iránti igény iránt a Fővárosi Munkaügyi Bíróságnál 11.M.4033/2008. szám alatt megindított és másodfokon a Fővárosi Bíróság 59.Mf.630.657/2010/5. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2013. január 9. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Fővárosi Bíróság 59.Mf.630.657/2010/5. számú ítéletének felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részét nem érinti, egyebekben hatályában fenntartja. Kötelezi a alperest, hogy fizessen meg a felperesnek - tizenöt napon belül - 10.000 (tízezer) forint és 2.700 (kettőezer-hétszáz) forint áfa felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az államnak - felhívásra - 60.000 (hatvanezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s :

A felperes a keresetében a munkáltatói rendkívüli felmondás jogellenességének megállapítását és az ehhez fűződő jogkövetkezmények alkalmazását kérte eredeti munkakörébe történő visszahelyezésének mellőzésével. Ezen túlmenően 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítést is igényelt. A Fővárosi Munkaügyi Bíróság 11.M.4033/2008/18. számú ítéletével a keresetet elutasította és a felperest perköltség, valamint illeték viselésére kötelezte. A munkaügyi bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 1977. november 1-jétől állt az alperes alkalmazásában számlavezető munkatársként. A Budapesti Rendőr-főkapitányság XV. kerületi Rendőr-kapitányság Bűnügyi Osztálya 2008. augusztus 6-án kelt levelében arról tájékoztatta az alperest, hogy a munkáltató feljelentése alapján eljárást folytat a Btk. 318. § (1) bekezdésbe ütköző, és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő csalás büntette és más bűncselekmények megalapozott gyanúja miatt. A nyomozás során megállapítást nyert, hogy az alperes alkalmazásában álló N.M.közreműködésével hamis munkáltatói igazolások felhasználásával közvetítették hiteleket. 2008. augusztus 5-én a hatóság gyanúsítottként hallgatta ki N.M.-t, aki bűnösségének bizonyítása további nyomozás tárgyát képezi.

A munkáltató 2008. augusztus 6-án meghallgatta a felperest, aki arra hivatkozott, hogy a hitelügyek során a döntés a felettese hatáskörébe tartozott.

Az alperes 2008. augusztus 12-én kelt rendkívüli felmondással megszüntette a felperes munkaviszonyát. Indokolása szerint „a Budapesti Rendőr-főkapitányság XV. kerületi Rendőr-kapitányság Bűnügyi Osztálya 2008. augusztus 6-án kelt levelében arról tájékoztatta bankunkat, hogy Ön, mint gyanúsított ellen büntetőeljárás van folyamatban. A tájékoztatásban megjelölt bűncselekmény összefüggésben van az Ön munkaviszonyával.

Figyelemmel arra, hogy az O.B. Nyrt. arról szerzett tudomást, hogy Ön ellen büntetőeljárás van folyamatban, ezért munkáltatójának az Ön munkájába vetett bizalma olyan mértékben megrendült, amely munkaviszonyának fenntartását lehetetlenné teszi. A büntetőeljárás alapjául szolgáló tényállás Ön előtt is ismert, ezzel kapcsolatban munkáltatója meghallgatta."Az üggyel összefüggésben a felperest hozzájárulói beleegyező nyilatkozata alapján poligráfos hazugságvizsgálatnak is alávetették. Az elsőfokú bíróság - a felülvizsgálati kérelemmel érintett körben - megállapította, hogy a munkáltató rendkívüli felmondása jogszerű volt. Az Mt. 177. § (2) bekezdése és a Ptk. 75-85. §-ai alapján arra a következtetésre jutott, hogy a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A munkaviszony létesítésekor és fennállása alatt a munkavállalótól csak olyan adatok kérhetők, vele szemben olyan vizsgálatok alkalmazhatók, amelyek nem sértik a munkavállaló személyiségi jogait és a munkaviszony szempontjából lényeges tájékoztatást nyújtanak. A vonatkozó rendelkezések értelmében a személyhez fűződő jog megsértésének jogellenességét kizárja a sértett beleegyezése, jogszabálynak - a sérelmes magatartás tanúsítására vonatkozó - engedélye, valamint a jogos védelmi és szükséghelyzet. A bíróság többszöri felhívására sem jelölte meg a felperes, hogy a poligráfos vizsgálat pontosan milyen személyiségi jogait sértette és az adatvédelmi biztos állásfoglalása alapján arra hivatkozott, hogy a vizsgálat alkalmazása a munkaviszonyon belül önmagában alkalmas a személyiségi jog megsértésére. A bíróság álláspontja az volt, hogy annak megítélése, miszerint a felperes személyiségi jogát a poligráfos vizsgálat sértette-e vagy sem, a bíróság eljárása alatt nem az adatvédelmi biztos, hanem a bíróság hatáskörébe tartozó kérdés. A munkáltató akkor járt volna el jogellenesen, amennyiben hozzájáruló nyilatkozat nélkül veti alá a felperest a poligráfos vizsgálatnak.

Az irányadó szabályzat tartalmaz arra vonatkozó kitételt is, hogy a beleegyezés megtagadása vagy visszavonása esetén a munkavállalót nem érheti semmilyen hátrányos következmény. A felperesnek tehát lehetősége volt azt eldönteni, hogy hozzájárul-e ezen vizsgálat elvégzéséhez.

Arra vonatkozóan adat nem merült fel, hogy a poligráfos vizsgálat arra illetéktelen személyek jelenlétében történt volna, vagy annak eredményét kollégáival is ismertették, hiszen a felperes előadása szerint is a vizsgálatkor felettese, illetve két biztonsági munkatárs volt jelen. A felperes saját maga adta elő, hogy megfelelő hangnemben beszéltek vele, nem fenyegették meg, semmiféle hátrányos következményt nem helyeztek kilátásba. Jelenleg nincs hatályban olyan jogszabályi rendelkezés, amely a poligráfos vizsgálati módszer alkalmazását a munkaviszonyon belül tiltaná. Az elsőfokú bíróság egyebekben kifejtette, hogy egy tévesen címzett levél elküldése nem alkalmas arra, hogy a meghalt személy emlékét sértse, így a felperes édesanyja címére küldött rendkívüli felmondásra a felperes jogot nem alapíthat.

A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Bíróság 59.Mf.630.657/2010/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és az alperest 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. Az elsőfokú bíróság által megállapított felperest terhelő perköltség és illeték összegét leszállította. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felperest perköltség és illeték fizetésére, míg az alperesnek illetéket kellett viselnie a nem vagyoni kártérítésre figyelemmel.

A másodfokú bíróság ítélete szerint a rendkívüli felmondás körében kifejtett elsőfokú bírósági álláspont helyes. Osztotta a másodfokú bíróság a kegyeleti jog megsértése, illetve annak hiánya vonatkozásában tett elsőfokú bírósági megállapításokat is. Nem értett egyet ugyanakkor a poligráfos vizsgálat kapcsán a bíróság részéről kifejtettekkel. A másodfokú bíróság teljeskörűen osztotta a felperes által beszerzett és csatolt ombudsmani állásfoglalásban kifejtetteket. Az állásfoglalást kérő levélben az alperes szabályzatát, a munkaviszonyban a poligráfos vizsgálat alkalmazását, annak eredményével kapcsolatos információ átadásának megtagadását, mindezek jogszerűségét kérte a felperes véleményezni. Ezzel összefüggésben az állásfoglalás utal az Alkotmánybíróság 15/1991. (IV.13.) AB határozatára, illetőleg az Alkotmány 8. § (2) bekezdésére, továbbá az Alkotmánybíróság egyéb határozataira. Az adatvédelmi biztos állásfoglalása szerint sem az általános humán kockázati szűrés, sem a munkaviszony fennállása alatt történt bűncselekmény munkáltató általi felderítése körében nem elfogadható, illetve megkérdőjelezhető a poligráf alkalmazása. A bűncselekmények felderítése ugyanis nem a munkáltató, hanem az erre törvény által felhatalmazott nyomozó szerv feladata. A biológiai, neurofizikai vizsgáló eszközök használata alapvetően sérti az érintett személyek személyiségi jogait, ezek alkalmazása ugyanis az érintettet „az eljárás alanyából annak tárgyává fokozza le”. Az emberi méltóság, mint alkotmányos jog egyik leglényegesebb tartalmi eleme az, hogy az érintett a gondolatait, érzéseit mással szabadon megoszthassa, és szabadon eldönthesse azt is, hogy azt kinek nem mondja el. A poligráf munkaügyi alkalmazása alapvetően ellentétes a demokratikus elvekkel, az ilyen célú felhasználás semmilyen hatósági engedéllyel nem tekinthető jogszerűnek. Az adatvédelmi biztos állásfoglalása kifejtette azt is, hogy az érintett személy hozzájáruló nyilatkozata sem alapozza meg az ilyen vizsgálati módszer jogszerűségét. A másodfokú bíróság az állásfoglalásban kifejtettekkel teljeskörűen egyetértett kiemelve, hogy a munkaviszony nem tekinthető egyenrangú felek viszonyának, a munkavállaló - hátrányos jogkövetkezmény kilátásba helyezése nélkül is - „presszionálva” érezheti magát a vizsgálatban való részvételre. Mivel a poligráf használata alapvetően sérti az emberi méltóságot, nincs olyan társadalmi érdek, ami a munkajogi jogviszony keretei között indokoltá tehetné annak alkalmazhatóságát, a személyiségi jog korlátozását. Nem nyújthatók

megfelelő garanciák a személyiségi jog sérelmének elkerülésére sem. Minderre figyelemmel az alperes nem vagyoni kártérítés megfizetésére köteles a felperes emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogának megsértése miatt, melynek összegét a másodfokú bíróság 1.000.000 forintban határozta meg. Az alperes felülvizsgálati kérelme a jogerős ítéletnek az alperest nem vagyoni kártérítésre kötelező részének hatályon kívül helyezésére irányult a jogszabályoknak megfelelő határozat hozatala mellett. Kérte továbbá a felperes perköltségben való marasztalását is. A felülvizsgálati érvelés szerint az adatvédelmi biztos állásfoglalása általános érvennyel mondja ki, hogy a poligráf munkaviszonyon belüli alkalmazása sérti az emberi méltóságot. Nem lehet mérlegelés nélkül elfogadni azt a megállapítást, amely szerint a munkaviszonyon belül nincs olyan cél, amely a poligráf alkalmazását lehetővé teszi. Nem lehet egy szinten megítélni egy pékséget vagy egy varrodát egy pénzintézettel. Az Mt. 3. §-ában írt együttműködési kötelezettség magában foglalja azt az elvárást, hogy a munkavállaló munkavégzéssel kapcsolatban informálja a munkaadóját. A felperest a poligráfos vizsgálat elvégzésekor kizárólag a munkavégzésével kapcsolatos körben kérdezték, amelyek nem vonatkoztak a magánéletére, vallási, szexuális hovatartozására. A másodfokú bíróság indokolása szerint a civil szférában olyan alkotmányos cél nem fogalmazható meg, amely a poligráf alkalmazását jogszerűvé tenné. Mégis számtalan magánvállalkozás foglalkozik ilyen vizsgálat elvégzésével minden különösebb korlátozás nélkül, és ezen vállalkozások nyújtotta szolgáltatást bankok, multinacionális cégek veszik igénybe. A poligráf behozatalát és annak használatát szabályozza a 2005. évi CIX. törvény is, valamint a 305/2005. (XII.23.) Korm. rendelet. Az adatvédelmi biztos állásfoglalása szerint emberi méltóságot sértő a vizsgálat, ezzel ellentétes, hogy a törvényi rendelkezések értelmében alkotmányos garanciák beiktatása nélkül engedélyezhető a poligráf használata a privát szférában. A személyek polgári jogi védelmére vonatkozó rendelkezések értelmében főszabály szerint a személyiségi jog fogalomkörébe tartozó bármely jog sérelmét eredményező magatartás jogellenes. Azt azonban a Ptk. 75. § (3) bekezdése értelmében a sértett beleegyezése kizárja. A másodfokú ítélet indokolása szerint a munkaviszony keretein belül – amely nem tekinthető egyenrangú felek jogviszonyának – a beleegyezés csak e presszió eredményeként születhet meg.

A másodfokú bíróság nem vette figyelembe azon alperesi hivatkozást, miszerint a munkáltatónál évek óta fennáll olyan munkavállaló jogviszonya, aki korábban a poligráfos vizsgálatához szükséges hozzájárulást megtagadta. A felülvizsgálati érvelés szerint a másodfokú bíróság nem indokolta, és ezzel megsértette a Pp. 206. § (1) bekezdését és a Pp. 221. §-át, hogy a felperes sérelme miért áll arányban 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítéssel. A felperes felülvizsgálati ellenkérelme (előkészítő irata) a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult. Hivatkozása szerint az

adatvédelmi biztos kifejezetten a jelen ügyre vonatkozó levele részletesen kifejti, hogy az alperes általi poligráfos vizsgálat a magánszférában és ezen belül a felek között fennálló konkrét munkaviszony keretében mely jogszabályokat sértett. Hivatkozott ebben az Alkotmányra, az Adatvédelmi törvényre, valamint a Munka törvénykönyvének konkrét rendelkezéseire.

Az adatvédelmi biztos is egyértelműen utalt arra, hogy a poligráfos vizsgálat sértette az Mt. 77. § (1) bekezdését. Hangsúlyozandó, hogy a Ptk. az egymással mellérendeltségi viszonyban lévő jogalanyok közötti jogviszonyokat, míg az Mt. az alá-fölérendeltségi viszonyban lévő munkáltató és munkavállaló közötti viszonyt, azaz munkaviszonyt szabályozza. A másodfokú bíróság indokát adta annak, hogy a 3.000.000 forintra vonatkozó kereseti kérelmet miért találta eltúlzottnak, így az ebben a körben előterjesztett felülvizsgálati kérelem sem alapos.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Pp. 275. §-ának (2) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta felül. A felperes nem élt felülvizsgálati kérelemmel és csatlakozó felülvizsgálati kérelmet sem terjesztett elő, így a jogerős ítélet kizárólag abban a körben volt vizsgálható, hogy a munkáltató jogszerűen alkalmazta-e a poligráfos vizsgálatot, illetve ezzel összefüggésben a nem vagyoni kártérítés feltételei fennállnak-e és milyen mértékben. Az alperes 2008. július 22-én humánbiztonsági ellenőrzést folytatott le a felperessel szemben, amely során poligráfos hazugságvizsgálat alkalmazására is sor került. Ennek eredményét szaktanácsadói vélemény rögzítette, amelyet a munkáltató - a felperes beleegyezésével - átadott a rendőrség részére is.

Az Alkotmánybíróság több eseti döntésében [20/1990. (X.4.) AB határozat; 879/B/1992. AB határozat] kifejtette, hogy egy alapjog korlátozása - jelen esetben az emberi méltósághoz és a személyes adatok védelméhez való jog - akkor tekinthető alkotmányosnak, ha azt egy másik alapjog vagy szabadságjog védelmének érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme szükségessé teszi és a kívánt cél más módon nem érhető el. Az ügyben beszerzett adatvédelmi biztos állásfoglalás jelen felekre vonatkozóan egyértelműen azt rögzíti, hogy a biológiai, neurofizikai reakciót vizsgáló eszközök munkáltató általi alkalmazása cél nélküli és sérti az érintett munkavállaló személyiségi jogát a foglalkoztatás jellegétől függetlenül is. A jelen perben nem vitásan az alperes rendelkezett a felperes beleegyező nyilatkozatával mind a vizsgálat elvégzése, mind annak eredménye rendőrségre való továbbítása körében. Alaptalan azonban a Ptk. 75. § (3) bekezdésére való hivatkozás, miszerint a hozzájárulás kizárja a jogellenességet. Nem elégséges ugyanis a beleegyezés formai meglétének vizsgálata, annak megvalósulási formáját is értékelni kell. Az adatvédelmi biztos ezen ügyben adott állásfoglalása szerint a munkaviszony alá-fölérendeltségi rendszeréből adódóan „megkérdőjelezhető a

hozzájárulás önkéntessége, az adatok felvételének tisztessége".Alaptalan a felülvizsgálati kérelemnek az Mt. 3. §-ára való hivatkozása, mivel a munkaviszonyban a munkavállaló tájékoztatási kötelezettsége sem jelentheti olyan eszközök igénybevételét, amely az Alkotmányban foglalt alapelvek sérelmét jelenti.Az Mt. 96. §-ának (1) bekezdése szerint a munkáltató a munkaviszonyt rendkívüli felmondással megszüntetheti, ha a munkavállaló a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi. Az Mt. 96. § (2) bekezdése szerint pedig az Mt. 89. § (2) bekezdését megfelelően kell alkalmazni. A rendkívüli felmondást tehát indokolni kell és ebből a felmondás okának világosan ki kell tűnnie.

A bizonyítási teherre figyelemmel tehát a munkáltatónak kellett igazolnia a rendkívüli felmondásban írtak megalapozottságát. A poligráf használatát nem teszi jogszerűvé azon alperesi hivatkozás, miszerint a munkáltató célja az volt, hogy a felperes „bizonyítsa igazát”.A felperes által előterjesztett nem vagyoni kár megtérítésére irányuló igény elbírálásakor azt kellett értékelni, hogy a sérelem hozzávetőleges ellentételezésére milyen összegű szolgáltatás nyújt körülbelül egyenértékű, másnemű kompenzáció [34/1992. (VI.1.) AB határozat]. Ennek során a nem vagyoni kártérítés összege meghatározásakor figyelemmel kellett lenni egyrészt a káronszerzés tilalmára, másrészt a kellő mértéktartás elvén alapuló bírói gyakorlatra, továbbá a sérelem által előállt konkrét, egyedileg megállapítható hátrányokra és azok súlyára [Mt. 177. § (2) bekezdés].

A másodfokú bíróság adott esetben helytállónan állapította meg, hogy a munkáltató eljárása sértette a felperes személyiségi jogát, emberi méltóságát, a jogsértés súlyával pedig a megítélt 1.000.000 forint arányban álló.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján.Az alperes perköltség fizetési kötelezettsége a Pp. 78. §-ának (1) bekezdésén alapul, míg az illetéket az adott ügyben irányadó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése szerint kell viselnie.

Budapest, 2013. január 9.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Gál Attila s.k. bíró

A kiadmány hitelével:Nné tisztviselő